

„Az élet kincsháza” II.

Művészeti nevelés, művészettel nevelés

KONFERENCIA

a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozata rendezésében

PESTI VIGADÓ, MAKOVECZ TEREM

2018. november 26.

MMA

PESTI
VIGADÓ

**„Az élet kincsháza” II.
Művészeti nevelés, művészettel nevelés**

**Konferencia a Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti Tagozata rendezésében**

A konferencia a 2015 szeptemberében azonos címmel megtartott kétnapos, huszonöt előadásból álló, kiemelkedően sikeres tanácskozás folytatása.

Időpont

2018. november 26. hétfő
9.00–18.00

Helyszín

Pesti Vigadó, a Magyar Művészeti Akadémia Székháza,
Makovecz terem
1051 Budapest, Vigadó tér 2., IV. emelet

Kiegészítő rendezvények

A konferenciát a *Hangtájkép* című koncert zárja 17.10 órakor
Közreműködik: Groove&Voice Trio
(Lovász Irén, Horváth Kornél, Mizsei Zoltán)

A Főti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium
diákjainak alkotásaiból rendezett kiállítás a konferencia ideje alatt
a Makovecz teremben látható.

**„Az élet kincsháza” II.
Művészeti nevelés, művészettel nevelés**

„A zenének civilizáció-teremtő küldetése van:
hozzájárul egy esztétikailag és erkölcsileg
magasabbrendű világ felépítéséhez.”

(Kodály Zoltán)

Kodály Zoltán – akinek a művészetek, elsősorban a zene által történő nevelési koncepciója páratlan kincsünk, de ezt érthetetlen módon még mindig alig aknázzuk ki – már több mint fél évszázaddal ezelőtt türelmetlenül sürgette a közoktatás súlypontjainak áthelyezését: „Az egész tantervben még mindig túlsúlyban van az értelmi fejlesztés az érzelmi rovására. Számológépeket nevelünk, akiket fölöslegessé tesz az elektronikus számológép. Szűkkeblű embereket, akik semmi nagy és szép iránt nem tudnak lelkesedni. A technika és természettudomány egyoldalú, utilitarisztikus művelése az érzelmi élet és a művészi érzék sorvadásához vezethet.” Azóta az itthon és szerte a világon végzett tudományos vizsgálatok, főként az agykutatás eredményei egyértelművé tették, hogy a közoktatásban strukturális átalakításra lenne szükség, és hogy az lenne ideális, ha az oktatás-nevelésben egészen az érettségig a művészeti tevékenység játszaná a központi, vezető szerepet. Az is nyilvánvaló, hogy valamennyi korosztálynak sokkal több lehetőséget kellene kapnia arra, hogy a művészettel való foglalkozás és a művészeti alkotások befogadása által gazdagodhasson és boldogabb emberré válhasson.

A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozata először 2015 szeptemberében rendezett konferenciát a művészeti nevelésről, *Az élet kincsháza* címmel, Kodály gyönyörű kifejezését kölcsönvéve. Ez volt a frissen alakult tagozat legelső szakmai tanácskozása. A rendkívül gazdag kétnapos program (huszonöt tartalmas előadás, élményt adó gyakorlati bemutatók, kiállítások) csodálatos inspirációt adott a nagy létszámú érdeklődőnek, különösen a tanároknak, legyenek akár pályájuk elején, akár már több évtizedes gyakorlattal rendelkezők.

„Az irodalom és művészet nem szórakozás!
Az a »teljes emberré válás« nélkülözhetetlen
feltétele, alapja, tápláléka.”

(Kodály Zoltán)

„Vajon mindabból, ami korunkat olyan
diszharmonikussá és szörnyűvé teszi, nem
függ-e össze sok minden azzal, hogy a
művészet már nem avatkozik az életünkbe?
Nem redukáljuk-e nyelvünket szégyenletesen
és fantáziátlanul a »kimondható« dolgokra?”

Mit gondolt volna Einstein, mit fedezett volna
fel, ha nem játszott volna hegedűn?”

(Nikolaus Harnoncourt)

Akkor – a konferencia közönségének kérésére – határoztuk el, hogy újból és újból visszatérünk e témára, amely a Magyar Művészeti Akadémia egyik kiemelten fontos célkitűzéséhez kapcsolódik. 2018 novemberében is az a célunk, hogy helyet adjunk a művészeti neveléssel, illetve a művészet által történő neveléssel kapcsolatos kutatásokról szóló beszámolóknak és különösen a jó gyakorlatok bemutatásának. Az újabb rendezvényt ismét a művészet személyiséget gazdagító, a kisebb és nagyobb közösségeket összekovácsoló, harmonizáló hatására szeretnénk felhívni a figyelmet.

A tanácskozásra tizenkét kiváló előadót hívtunk meg, művészt és kutatót, pszichológust és gyógytárgy-pedagógust, egyetemi tanárt és a közoktatásban dolgozó pedagógust egyaránt. Arra kértük őket, hogy előadásukban érintsék a tanárképzés és tanártovábbképzés kérdését is, hiszen megfelelően képzett tanárok nélkül nem lehet változásokat elérni ezen a területen sem. A konferenciát az idén 25 esztendő Főti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium diákjainak alkotásaiból rendezett kamarakiállítás egészíti ki. A nap megkoronázásaként Lovász Irén és muzsikustársai hangversenye nyújt lehetőséget a lelki töltökezésre.

Solymosi-Tari Emőke

Délelőtti ülés

Levezető elnök:

SOLYMOSI-TARI EMŐKE, a Művészetelméleti Tagozat vezetője

- 9.00 VASHEGYI GYÖRGY, a Magyar Művészeti Akadémia elnökének megnyitó beszéde
- 9.15 KÁRPÁTI ANDREA: A művészetpedagógia képességfejlesztő, személyiségformáló hatása a Moholy-Nagy Vizuális Modulokban
- 9.40 JANURIK MÁRTA: A zenei képességek szerepe a nyelvi képességek fejlődésében és az olvasás elsajátításában
- 10.05 NEMES LÁSZLÓ NORBERT: Az énekléssel és mozgással megélt zenélés és zenebefogadás öröme
- 10.30 KÁVÉSZÜNET
- 10.55 NOVÁK GÉZA: Dráma, színház és pedagógusok
- 11.20 SZENTIRMAI LÁSZLÓ: Bábművészet = bábjáték... de a helyzet ennél bonyolultabb
- 11.45 VÁRADI JUDIT: Az élménypedagógia szerepe a művészeti nevelésben
- 12.10 MOLNÁR ÁGNES: Játék az énektanításban
- 12.35 EBÉDSZÜNET

Délutáni ülés

Levezető elnök:

FARKAS ÁDÁM, az Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottság elnöke

- 13.40 KONTA ILDIKÓ MÁRIA: A zene vizuális megjelenítésének hatása a személyiségre
- 14.05 LOVÁSZ IRÉN: Népdaléneklés a hagyománypedagógia és a lelkiegészség-nevelés szolgálatában
- 14.30 KAIBINGER PÁL: Művészeti nevelés és gyógypedagógiai oktatás
- 14.55 KÁVÉSZÜNET
- 15.20 BALÁZS-BÉCSI GYÖNGYI: Művészettel való nevelés a szórványban, Kallós Zoltán szellemében
- 15.45 LANDGRÁF KATALIN: „A művészetben pácoljuk a gyereket” – Művészeti nevelés a 25 éves Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnáziumban
- 16.25 HOZZÁSZÓLÁSOK, ZÁRSZÓ
- 16.40 KÁVÉSZÜNET
- 17.10 HANGVERSENY
Hangtájkép (Groove&Voice Trio: Lovász Irén, Horváth Kornél, Mizsei Zoltán)

BALÁZS-BÉCSI GYÖNGYI

pedagógus, a Kallós Zoltán Alapítvány elnöke

Kallós Zoltán Alapítvány

Művészettel való nevelés a szórványban, Kallós Zoltán szellemében

Kallós Zoltán néprajzkutató életútja példaértékű mindannyiunk számára. Felbecsülhetetlen hagyaték nélkül nem lenne ilyen gazdag a magyar népművészet. Tanácsait követve építettük be tevékenységeinkbe, szórványoktatásunkba a népművészet elemeit, amelyek a gyerekek, fiatalok, felnőttek lelki, szellemi fejlődését segítik elő. A játék, a tánc, az ének, a kézművesség és képzőművészet nemcsak tartalmakat rögzít és közvetít, hanem formálja a közösségi és egyéni ízlést is. Jelenlévővé tesznek személyi és eszmei példákat, mintákat, amelyeket követni lehet.

A művészettel való nevelés az egész ember – testi, szellemi, lelki – fejlődését segíti elő. Az előadás megpróbálja értelmezni azt a belső igényt, amely létrehozta és életben tartotta ezeket a népművészeti értékeket. Az életben a mintakövetésre intő közös tudásnak a hatását és eredményét mutatja be. A közös tudás fontosságát, amely közösséget alkot.

DR. JANURIK MÁRTA PHD

főiskolai docens, kutatócsoport vezető

Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar

MTA SZTE Ének-Zene Szakmódszertani Kutatócsoport

A zenei képességek szerepe a nyelvi képességek fejlődésében és az olvasás elsajátításában

A zene éppen olyan természetes az ember számára, mint a nyelv, mindkettőt az emberi kommunikációs rendszernek részének tekinthetjük. Régóta ismert, hogy a magyar tanulók olvasása, szövegértése terén komoly hiányosságok vannak, ezt támasztják alá a hazai olvasáskutatások, valamint a PISA-vizsgálatok eredményei is.

Kevésbé ismert azonban, hogy a nyelvi képességek fejlesztéséhez is segítséget nyújthat a zeneoktatás. Az utóbbi évtizedekben egyre pontosabb ismeretekkel rendelkezünk a zene és a beszéd észlelésének neurológiai hátteréről, valamint arról, hogy a zenei fejlesztés pozitív hatást gyakorol mind a zenei, mind a nyelvi képességek fejlődésére. A nyelvi és a zenei fejlődés, valamint a zenei fejlesztés transzferhatásai szempontjából meghatározóan fontos a kora gyermekkor. A fejlődés szenzitív időszaka az óvodás- és kisiskoláskorra tehető, ezért az óvodai és az alsó tagozatos iskolai zenei nevelés meghatározó szerepet játszik mind a zenei észleléshez kapcsolódó zenei képességek, mind a nyelvi képességek fejlesztésében. Kutatások fontos feladata lehet azoknak a módszereknek és eszközöknek a feltárása és hatásvizsgálata, amelyek a zenei percepció korai fejlesztésén keresztül a beszédészlelés fejlődését is elősegíthetik, egyúttal az eredményes iskolakezdést és az iskolai tanulás eredményességét hosszú távon is megalapozhatják. Az előadás hazai vizsgálati eredményeket mutat be a *Látható Hangok* program hatásvizsgálata, valamint a Szegedi Tudományegyetemen működő kutatócsoportnak, az MTA-SZTE Ének-Zene Szakmódszertani kutatócsoportnak a témával összefüggő kutatásai alapján.

Az előadást a Magyar Tudományos Akadémia Tantárgy-pedagógiai Kutatási Programja, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma 33316-3/2015/KOIR pályázata támogatta.

KAIBINGER PÁL

gyógypedagógus, énektanár, igazgató
ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola, Budapest

Művészeti nevelés és gyógypedagógiai oktatás

A gyógypedagógiai oktatás fontos részét képezi tanulóink művészi élményekhez való juttatása, kreativitásuk fejlesztése. Az előadás az előzmények, Maria Montessori módszerének bemutatása után a sajátos nevelési igény és a tehetség kérdéseit helyezi a középpontba. A művészeti nevelés és a kreativitás fejlesztésének fontosságát a vizuális kultúra és az ének-zenei nevelés területein keresztül vizsgálja meg.

Az előadás az eredményeket, nehézségeket, sajátosságokat és lehetőségeket saját tapasztalatok és a szakirodalom adatai alapján ábrázolja. Bemutatja a fogyatékos és a művészi tehetség összefüggéseit a vélemények és ellenvélemények tükrében. Konkrét példákat is felsorakoztat a fogyatékoság mellett megjelenő zenei tehetség bemutatására.

PROF. DR. KÁRPÁTI ANDREA, DSC

egyetemi tanár, kutatócsoport-vezető
MTA-ELTE Vizuális Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoport

A művészetpedagógia képességfejlesztő, személyiségformáló hatása a Moholy-Nagy Vizuális Modulokban

„A művészet nélkülözhetetlen – bár tudnám, mihez?” – Jean Cocteau aforizmájára a 21. századi művészetpedagógia kutatási eredményeken alapuló válaszokat kínál. Az Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret a látható világ megismeréséhez és alakításához szükséges tudás és képességek modellje, amely 22 ország 37 rajztanterve és a területen végzett pedagógiai és pszichológiai vizsgálatok alapján született meg. Lényege, hogy a vizuális alkotói és befogadói képességrendszer kulturális hatások és oktatási beavatkozások nyomán élethosszig fejlődik, és befolyásolja gondolkodásunk és érzelmi működésünk számos területét.

A vizuális kultúra tantárgy fejleszti a munka világában is alapvető jelentőségű térérzékelési képességeket, a színérzékelést és -értelmezést, a szimbólumalkotás és a képi jelek felismerését és megértését. A közösségi alkotás és a projektmunka hat a problémamegoldó gondolkodás fejlődésére és javítja a rezilienciát: az új élethelyzetekben jelentkező értelmi és érzelmi kihívásokra adott választ, a rugalmas életstratégiák kialakítását.

A kreativitás fejlesztésében különösen hatásos a tervezésalapú gondolkodás (Design Based Thinking), amelyet a kreatív iparágak tapasztalatai alapján az oktatásban is alkalmazunk.

Az MTA-ELTE Vizuális Kultúrakutató Csoport célja, hogy a magyar Bauhaus-mesterek örökségét jó kortárs pedagógiai gyakorlatokkal ötvözve, az iskolai oktatásba és a pedagógusok (tovább)képzésébe ültesse a művészet hatásáról szerzett kutatói tapasztalatokat. A „Moholy-Nagy Vizuális Modulok – A 21. század képi nyelvének tanítása” című, 2016–2020 között megvalósuló innovációs munkánkban 36 művész-tanár és kutató négy területen, 6-17 éveseknek tervez és próbál ki tantervi modulokat *Vizuális kommunikáció, Vizuális média, Környezetkultúra és a Kortárs képzőművészet tanítása* címen, alkotó művészek, öt felsőoktatási intézmény oktatói vezetésével. Szakmai közösségünk, a MROE-vel szervezett Vizuális Mesterpedagógus Műhely továbbképzési fórum és tanulás a társaktól. Minden modulunk interdiszciplináris: a képi és verbális kommunikáció kapcsolatai, a zene és a dráma médiaművészeti megjelenése, a környezetkultúra nyelvi, zenei és mozgásművészeti vonatkozásai és a számos műfajában társművészetekkel együttműködő kortárs vizuális művészet bemutatása más módon nem is lehetséges. (Az előadásban tanulók munkáival illusztráljuk majd ezt a szinergiát.) Moduljaink mindegyike az órakeret 50%-ára tervezett, szabadon kombinálható, az új Nemzeti Alaptanterv Tervezethez illeszthető. Hatásukat folyamatosan mérjük, hogy Jean Cocteau kérdésére ezt válaszolhassuk: „A művészet tényleg nélkülözhetetlen – minden korban és élethelyzetben bizonyíthatóan az”.

DR. KONTA ILDIKÓ MÁRIA

klinikai szakpszichológus, kiképző zeneterapeuta
a Magyar Zeneterápiás Egyesület alapító elnöke

A zene vizuális megjelenítésének hatása a személyiségre

Az előadás egy olyan módszert mutat be, amely több művészeti ág komplex hatására épül. Ez a zene és a képzőművészet. A melódia, ritmus, színek, formák kölcsönhatásának előhívására képes ez az eljárás. A saját élményen alapuló, önismereti elemeket mozgósító módszer impressziókból, projekciókból, szimbólumokból építkezik és fedi fel az ismert, de a tudatalattiban rejtőzködő pszichés komponenseket is. A hatékonyságot az önismeret, ön-felfedezés komplex érzései kísérik. Ez a folyamat teszi lehetővé a személyiségfejlődést.

A módszer alkalmazásáról röviden: egy ráhangoló pszichológiai bevezető után a befogadás és az alkotás pszichodinamikájáról, valamint a szimbólumok, kifejezés kultúránkban való jelentőségéről van szó. A zenei hangfüggöny háttére mellett a vizuális kifejezési eszközök használatát tapasztalhatják meg kezdetben. A későbbiekben a megjelenítésen és a projekción keresztül saját pszichés megnyilvánulásait élhetik át, illetve értelmezhetik. Ez már egy relaxált állapotban meghallgatott, többször megismételt mű részletének hatására, egy tudatosan kiválasztott eszközzel történt alkotás által történik. A zenei háttérű, képzőművészeti jellegű önkifejezés három formában zajlik: tematikus, improvizatív és kiscsoportos formában. Az összefoglaló alkotáselemzés során az ábrázolás mögött zajló, tudatalattiból felszínre törő és megjelenő motívumok értelmezése tart tükröt vagy vetít utat az alkotó elé.

Természetesen minden folyamat az életkori sajátosságokat figyelembe véve zajlik. A szükséges készségek megléte esetén, minél korábban alkalmazzuk ezt a feltáruló, önreflexiókat felszínre hozó módszert, annál hatékonyabb az önismeret lehetősége és a személyiségi összetevők fejlesztése.

A jelenleg is zeneterapeuta posztgraduális képzés keretében oktatott módszer nagyon hasznos a pedagógusoknak önismeretük gazdagítása céljából, valamint a szakmai tevékenységük keretében való alkalmazásra is.

LANDGRÁF KATALIN

textilművész, tanár
az MMA Népművészeti Tagozatának rendes tagja

**„A művészetben pácoljuk a gyereket” –
Művészeti nevelés a 25 éves Fóti Népművészeti
Szakgimnázium és Gimnáziumban**

A Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium első évfolyama 25 évvel ezelőtt indult. Ez az iskola a magyar iskolarendszer egyik különleges és sikeres intézménye, a középfokú művészeti szakképzés egyik tagja. Párhuzamos művészeti szakképzésében államilag elismert szakmai bizonyítványt kapnak a diákok az öt év sikeres befejezése után, amelynek feltétele a sikeres érettségi. Szakmai oktatásunk, a szorosan vett szakmai tantárgyakon túl más művészeti tanulmányokat is tartalmaz. Diákjaink magas heti óraszámban tanulnak rajz-festést, mintázást, kreatív tervezést, művészettörténetet, illetve a néptáncosok kintográfiát, balettet, társastáncot, tánc történetet és népzene. Öt éven keresztül tanulnak folklór ismereteket. E tantárgy tematikáját és vizsgakövetelményeit iskolánk etnográfus tanárai dolgozták ki. Tanítványaink sikerrel szerepelnek helyi, fővárosi és országos szakmai versenyeken, pályázatokon.

Sokan közülük tovább tanulnak művészeti egyetemeken, tanárképzésben, sokan a szakmában maradnak, és jó néhányan választanak néprajzzal kapcsolatos tanulmányokat. Az eltelt 25 év alatt bekövetkezett változások ellenére azt az alapeszmét követi az iskola, amely a kezdetektől a legfontosabb: olyan boldog és értéktudatos fiatalokat nevelni, akik tisztelik nemzeti hagyományainkat, saját és mások munkáját.

DR. LOVÁSZ IRÉN PHD

néprajzkutató, népdalénekes, egyetemi docens
Károli Gáspár Református Egyetem BTK,
Művészettudományi és Művészetpedagógiai Tanszék

**Népdaléneklés a hagyománypedagógia
és a lelkiegészség-nevelés szolgálatában**

Az ember test, szellem és lélek hármas egysége. Ezt a hagyományos ember még tudta. Már kisgyermekkortól mindhármát fejleszteni kellene. Csak néhány alternatív pedagógiai irányzat foglalkozik ezzel következetesen. Mai oktatási rendszerünk nagy hibája, hogy minden tudományos érvelés ellenére még mindig a bal agyfélteke jelentős dominanciája érvényesül a jobb rovására. Közoktatásunk okos gyerekeket fejleszt, akik jól számolnak, visszamondják a leckét, pontokat szereznek a felvételre, de a lelkükkel, érzelmi nevelésükkel nem foglalkozunk eleget, és fizikai testüket is elhanyagoljuk. Ez a felbillent egyensúly és megbomlott egység később, kamasz- és felnőttkorban sok lelki és testi baj okozója lesz, amit aztán a természet és a hagyomány helyett klinikai terápiának kell orvosolnia.

Előadásomban néhány saját élményt és tapasztalatot kívánok megosztani arról, hogy a dalolás, kivált a népdaléneklés milyen módon alkalmazható napjainkban a hagyománypedagógiában, az identitásépítésben, a zeneterápiában, a lelkiegészség-nevelésben. Művészi, terápiás és pedagógiai munkám alapja egyaránt a dalolás hagyományos szerepe. Erre épül a *Gyógyító Hangok* című lemezsorozat, a tíz éve működő *Dalolóköröm*, a pedagógus- továbbképzésben, a drámapedagógia szakképzésben kidolgozott és alkalmazott *Hagyománypedagógia* kurzusom, a magyar bölcsészhallgatókkal évek óta sikerrel működő népdaléneklés órám és külföldi egyetemistáknak tartott magyar népzenei kurzusom.

Öngyilkos civilizációkban talán nem késő, hogy visszataláljunk természetes környezetünkbe, közösségeinkbe és természetes túlélési stratégiáinkhoz. Ezek közé sorolom a kreatív művészeteket, beleértve a népművészetet: táncot, zenét, költészetet és a kézműves mesterségeket is. Az ezekhez való hozzáférést biztosítanunk kell, alkalmazási lehetőségeiket fel kell mutatnunk gyerekeink és önmagunk számára a családban, a közoktatásban, a felnőttképzésben, a közművelődésben, a kultúrában.

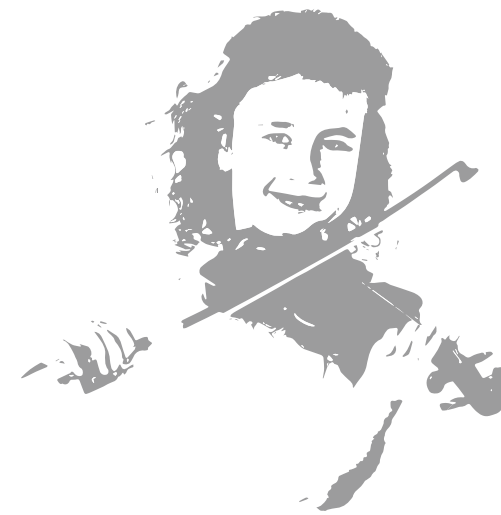
MOLNÁR ÁGNES

ének-zene tanár
Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

Játék az énektanításban

A művészet, ezen belül az iskolai ének-zene oktatás a mai magyar szülői társadalom fontossági sorrendjében az utóbbi évtizedben a tantárgyi rangsor legalsó szintjére került. Pedig az éneklés, a hangszertanulás, a kottaolvasás és -írás, a közös zenélés, éneklés a gyerekekben olyan képességeket (figyelemkoncentráció, kitartás, nyelvi képességek, olvasási készség, kognitív funkciók, aktivitás, matematikai teljesítmény, társas készségek, szocializáció, érzelmek, kreativitás, rendszeresség, önértékelés) fejleszt, amelyek hasznát az élet egyéb területein is kamatoztatni tudják, s amelyek más módon nehezen pótolhatók. Tény viszont, hogy a ma gyermekei, fiataljai gyakran igen korlátozott időtartamban képesek koncentrált figyelemre, rosszul tűrik az egyhangúságot, a monoton gyakorlást, az egy helyben ülést, amelyek a tanulási tevékenységek – főként a zenetanulás – gyakori velejárói. Vágynak a mindig újabbra, szeretik és állandóan használják az új vívmányokat, a technikai eszközöket, programokat, de semmiben sem mélyülnek el igazán.

Mivel gyakorlóiskolai munkám során mindezekkel nap mint nap szembesülök a gyerekeknel és a hallgatóknál egyaránt, igyekeztem olyan zenei játékokat, módszereket kitalálni, felhasználni (karmesteresdi, ugrálós szolmizálás, üveghangolás, ritmuslegó, dal-, ritmus-átadogató, mobiltelefonos alkalmazások), amelyek segítik a bevést, de elterelik a figyelmet az ismételtetésről. Előadásomban ezekből szeretnék néhányat bemutatni.

DR. HABIL. NEMES LÁSZLÓ NORBERT DLA

egyetemi tanár, igazgató
Kodály Intézet
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Az énekléssel és mozgással megélt zenélés és zenebefogadás öröme

Kodály Zoltán zenepedagógiai hagyatéka a magyar zenekultúra egyik ékköve, amely az elmúlt évtizedekben világszerte, Japántól Amerikáig több ezer zenepedagógus számára jelentett fontos zenei és pedagógiai inspirációt. A szakma egyik amerikai doyenje így fogalmazott: „A 20. században semminek sem volt akkora hatása a zenei nevelésre, mint a Kodály Zoltán nevével fémjelzett pedagógiának”. A világ irigyel bennünket nemcsak a Kodály Zoltán koncepciója nyomán kidolgozott, magas színvonalú magyar zeneoktatási gyakorlatért, hanem azért a zeneoktatási rendszerért is, amely megteremti a lehetőségét annak, hogy minden iskolás gyermek átélhesse a zenélésből fakadó öröm érzését, bizonyos iskolákban akár napi rendszerességgel. Ezt a hagyományt tovább kell éltetnünk és a zeneoktatás jól működő intézményrendszere adta szinte egyedülálló lehetőséggel jól kell tudnunk élni.

Kollegáimmal közösen figyelve a mai iskolás korú gyerekek tanulási szokásait, rá kellett jönnünk arra, hogy olyan új módszerek kidolgozására van szükség, amelyek a mai, az egyszerre több feladat egyidejű kezelésére (multitasking) rászokott/rászoktatott, s ezáltal koncentrálni sokkal kevésbé képes gyerekeket is a művészi zene folyamataiban való, figyelemmel kísért alkotói részvételre motiválja, segíti őket a zenére való ráhangolódásban, és abban is, hogy még inkább megszeressék a közösségi éneklést. E célok által vezérelt szakmódszertani kutatómunkánk közben mindvégig igyekszünk hűek maradni Kodály koncepciójának gondolatosságához, hisszük, hogy lehetséges új módszertani eszközökkel és megújult pedagógiai gondolkodás mentén az éneklésre épülő zenetanulás hagyományát életben tartani, mégpedig úgy, hogy a mai, a korábbiakhoz képest „másként működő” gyerekek számára az iskolai ének-zene órák még inkább örömtelivé váljanak, és mindeközben természetesen a zenetanulás mindazon pozitív hatásai is érvényre jutnak, amelyekkel a tudomány manapság igen behatóan foglalkozik.

DR. NOVÁK GÉZA MÁTÉ PHD

egyetemi docens, drámapedagógus, színházi nevelési szakember
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Dráma, színház és pedagógusok

A közoktatás, az iskola világa jogosan várja el a művészetpedagógiai projektektől, hogy fejlesztéseik oktatási környezetben, a tanulás színterein is hatékonyak és sikeresek legyenek. Drámával és színházzal affektív és kognitív szinteken egyaránt mozgósítunk. A tanulói bevonódáson, az átélésen, az „érzelembe segítés” lépcsőin túl kutatásokkal bizonyított eleme a drámának, hogy gondolkodni és kérdezni tanítunk és tanulunk, így kompetenciát, képességet fejlesztünk, attitűdöt formálunk. A dráma- és színházpedagógia napjainkra kiforrott teoretikus tudásbázisa átjáró lehet (nevelés- és színház-) tudományok között. A dráma tanulásméleti paradigmájával, széles módszertani spektrumával, dramatikus eljárásaival, tanulás szervező struktúrájával, részvételre buzdító társadalomszemléletével és nem utolsósorban művészetalapú kutatási metodológiájával elősegíti és megtermékenyíti az interdiszciplináris diskurzusokat.

Vállalásunk a pedagógusképzésben a drámapedagógia és a színházi nevelés eddig fölhalmozott elméleti és módszertani tudástárának országos hatókörű fejlesztése stratégiai fontosságú szakirányú továbbképzési kereteken belül, amelyek közül a *Dráma és színház a szociális integrációban* címmel az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán 2015 óta induló képzésünk integráló szakmai műhelyként határozza meg önmagát. A képzés erőssége a szakértői, oktatói stáb összetételében és a képzési programban is megjelenő diverzitás: a képzés egyszerre szociális és pedagógiai irányultságú, művészetalapú és interkulturális szemléletű, művészetterápiás és művészetpedagógiai kisugárzású. A továbbképzés célcsoportja a gyermek- és ifjúságvédelemben, a fogyatékosügyben, valamint a köznevelésben, szakképzésben működő segítők, szakemberek és pedagógusok köre, akik a dráma és a színház eszköztárát a szociális integrációban és inkluzív nevelésben kívánják alkalmazni.

A művészettel nevelők képzése során fontos tudatosítanunk, hogy a beavatkozást végző pedagógusok kompetenciáin fog múlni a művészetpedagógiai program, projekt vagy tanóra nemcsak tanári, de tanulói sikeressége is. Dorothy Heathcote-tal szólva tanár az, aki tanítási helyzetet teremt.

SZENTIRMAI LÁSZLÓ

ny. tanulmányi dékánhelyettes, bábjátékos-oktató
Eszterházy Károly Egyetem Comenius Campus, Sárospatak

Bábművészet = bábjáték... de a helyzet ennél bonyolultabb

Vajon a művészet által történő nevelés hozzájárulhat-e a teljes emberré váláshoz, a kisebb és nagyobb társadalmi közösségek harmóniájához? Sokak és saját véleményem szerint igen! Vajon a bábművészetre is érvényes ez, s ha igen – miként? Ennek vázlatos kifejtésére teszek kísérletet. A korlátokra tekintettel úgy, mintha a Himaláját kellene megmutatni: végigszökdelve a legjelentősebb csúcson, rábízva az érdeklődő hegymászókra, hogy leereszkednek-e vagy sem a völgyekbe, megismerni a glóbusz legnevesebb hegyvonulatát.

A kifejtés metodikai váza egyszerű. Elsőként a bábművészetre, utána a bábjátékra kerül sor. Ezt követi az átszármaztatás, a művészettel nevelés, a képzés, a továbbképzés problematikája.

Szerintem a művészet mindenkor társadalmi tett – nem értelmezhető alkotó és befogadó nélkül, akik között a megnyilatkozás médiuma – például a film – a közvetítő közeg. S itt nyer társadalmi dimenziót az akció, bármekkora közösségre is irányuljon az. Az emberi kiteljesedés útjai többesek: testiek és/vagy szellemiek. Az utóbbi egyik ösvényén található a haladást firtató emberi létesítmény a színház, amely terepet, keretet ad a mindennapok fölött lebegő kérdéseknek – amelynek magva a morál.

A bábművészet élő formája a bábjáték, amely elkápráztató szellemi szövet. Központjában a báb áll, amely lényegét illetően egy komplex, céltudatosan teremtett jel, és számos társművészet harmonikus együttműködésével váltja ki a nézőtéri, befogadói katarzist. A bábjáték legfogékonyabb közönsége a gyermekkorát élő ember. A Jó és a Gonosz szirtjei között sodródó életsajkák éretlen evezősei nemigen törődhetnek a tajtékzó habok finom azúrjaival, türkizeivel. Csak a pubertás után, a távolabbról szemlélődők tudják észlelni a temérdek árnyalatnyi különbséget. Ezért fordul sok felnőtt ismét a bábozáshoz: tervez, varr, fúr-farag, nevel.

Mindez tanulható, tanítható – képzési feladat.

DR. VÁRADI JUDIT PHD

egyetemi docens
Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

Az élménypedagógia szerepe a művészeti nevelésben

A nevelélméletben a nevelés értékközvetítő és értékkeremtő folyamatként is felfogható. Kutatások fókuszában áll, hogy tudunk-e tartalmas értéket adni a nevelés folyamán, más szakemberek a hogyanra fókuszálnak. Bourdieu elmélete szerint a családból hozott kulturális tőke hatással van a gyermekek kulturális értékekkel szemben tanúsított magatartására, ugyanakkor a művészeti értékrend kialakulása nagyon sok pedagógiai hatást involvál magában. A művészeti oktatás az élmény átélésén, megélésén alapul, az élményt azonban nem lehet tanítani, csak felfedezni, megerősíteni. A közoktatás, a kurrikulum vizsgálata évtizedek óta kiemelten foglalkoztatja a kutatókat, az extrakurrikuláris művészeti tevékenység lehetőségei és hatása azonban kevésbé kerültek fókuszba.

Az élménypedagógia nevelési tevékenysége extrakurrikuláris keretek között zajlik, közvetlen célja, hogy a gyermekek a művészeti tevékenység eredeti helyszínén ismerjék meg élményszerűen a tevékenységet. Az elmúlt közel két évtizedben ifjúsági élménykoncertjeinken a koncertpedagógia módszerei szerint a különböző művészeti ágak bevonásával próbáljuk közelebb hozni a gyermekeket a művészetek örök értékeihez. A művészeti ágak összefonódásával az élőzenei előadás egyszeri hangzó élményét rajzpályázat útján képi megjelenítés örökíti meg. A rajzok az élmények felidézésével és újraélésével azt ábrázolják, amit a gyermekek láttak, hallottak vagy amit éreztek a zenehallgatás közben. A vizuálisan megjelenő kommunikáció, bizonyítva a művészet erejét, szavak nélkül is visszatükrözi az érzéseket, narratívákat. A hatékony és eredményes munka érdekében nagyon fontos a leendő tanároknak megmutatni az élményalapú oktatás fontosságát, a tevékenységközpontú, kreatív módszerek hatékonyságát, amely a formális és nonformális oktatás területén egyaránt iránymutató pedagógiai módszer a művészeti nevelés területén.

IMPRESSZUM

A konferencia szakmai felelőse: Dr. Solymosi-Tari Emőke, a Művészetelméleti Tagozat vezetője

© Magyar Művészeti Akadémia

© Szerzők

Kiadja a Magyar Művészeti Akadémia, 2018-ban
www.mma.hu

Felelős kiadó: Vashegyi György, elnök • Kiadványterv: S.T.B. Média Kft., Tóth Gábor
• Szerkesztőség: Papageno Consulting Kft. • Nyomás: Intendo Stúdió Kft., Budapest
• Fotók: 123rf.com (címlap és alnyomatok), Németh Szabolcs (3. oldal, hátsó borító)

HANGTÁJKÉP**17.10, Makovecz terem****GROOVE&VOICE TRIO:****Lovász Irén**

ének

Horváth Kornél

ütőhangszerek, altfuvola

Mizsei Zoltán

ének, szintetizátor

MŰSOR:

1. A hangok illata
(Weöres Sándor verse alapján)
2. A föld hangja
3. A víz íze
4. A tűz színe
5. A levegő illata
6. A világ tengelye
7. Ének a határtalanról
(Weöres Sándor verse)

„A *Hangtájkép* egy külső-belső utazás a külső-belső természet tájain. A négy természeti őselem bennünk rejlő energiáit nemcsak felszínre hozzuk a zene, a harmónia természetes eszközeivel, hanem az érzékelhető világ érzékiségének teljességével igyekszünk befogadni a mindenség számunkra befogadható gazdagságát. Az emberről elmélkedünk a teremtett világban, s az emberi természetet fürkesszük a természeti környezetben. Magyar népdalok mellett így kerültek más népek zenei motívumai és Weöres Sándor sorai ebbe a műsorba. A *Hangtájképet* a szemlélődő magyar szellem két nagy alkotója, Hamvas Béla filozófus és Weöres Sándor költő emlékének ajánljuk.”

(Lovász Irén)

A hangversenyen megszólaló zene az archaikus magyar népdal spirituális-segítő erejére épül. Három kiváló szólistaegyéniség kreatív, energikus zenei jelenlétének, három zenei világ egyévválásának és egy új hangzás megszületésének lehetünk tanúi.

LOVÁSZ IRÉN

A sokoldalú énekesnő a magyar népzene és világzene élvonalának nemzetközileg elismert képviselője. Nemzetközi és hazai elismerések, így az Év Legjobb Énekesnője eMeRTon-díj, a Magyar Művészetért Díj, Bartók Béla-Díj és a Német Kritikusok Díjának kitüntetettje. A néprajztudomány kandidátusa, egyetemi docens, zene- és vallásantropológiával, valamint hangterápiával is foglalkozik.

HORVÁTH KORNÉL

A világ egyik legeredetibb ütőhangszerezéseként tartják számon. Zenei pályáját fuvolistaként kezdte. Fellépett számos nemzetközi jazznagysággal, mint Tommy Campbell, Al Di Meola, Alegre Correa, Randy Brecker, David Friedman, Tony Lakatos. Magyarországon 2008-ban megkapta a legmagasabb állami kitüntetést, a Kossuth-díjat. 2016-ban ő kapta meg a Világ Legjobb Ütőhangszereze címet az angol *Rhythm* magazin jelölése alapján.

MIZSEI ZOLTÁN

DLA, zenetörténész, az egyházzene és a reneszánsz zene egyetemi oktatója, énekes, zeneszerző, karvezető, régizenei, világzenei, alternatív zenei formációk tagja, a Voces Aequales énekegyüttes alapítója.

